

Få vet att det är tillåtet att ha små barn, upp till treårsåldern, med sig i fängelset.

★/★

”Förlossningen gick bra, det var en kvinnlig vårdare jag har förtroende för som följde med”

MARIE FICK ..BARN I FÄNGELSET

★/★

När **Marie** fick reda på att hon var gravid blev hon förkrossad. Hon hade precis blivit dömd till ett långt fängelsestraff. Nu är lille **William** 10 månader och bor med mamma på kvinnofängelset i Ystad.

TEXT MARIA BARD FOTO ISTOCK

PÅ **MARIES** AVDELNING på kvinnofängelset är det lugnt och stilla. De flesta av de intagna är på sina sysselsättningar, som jobb, kurser eller skolundervisning – allt finns på anstaltsområdet. Men Marie, 34, som har fullt upp med **William**, 10 månader, är mammaledig och kvar på avdelningen när de andra försvinner iväg. Idag hälsar hon på hos grannen, som också har barn.

– Hon har en liten flicka, och det är skönt att vara två som har barn och kunna umgås på dagarna, säger Marie.

Hennes rum är, precis som de andras, ungefär fem kvadratmeter stort och sparsamt möblerat med enkla trämöbler. Ovanför sängen sitter en anslagstavla som hon har täckt med fotografier av sin familj. Förutom **William** har hon tre andra pojkar, som är 5, 15 och 17 år gamla. **Williams** pappa sitter också i fängelse.

– Jag har satt upp en bild på honom, så att **William** ska känna igen honom när vi blir utskrivna. Han sitter på en annan anstalt och genomgår en behandling för sitt narkotikamissbruk. Hur det blir med oss i framtiden får vi se, men så länge han vill jobba för att förändra sitt liv så stöttar jag honom i det.

Marie, som även hon har levt med en missbruksproblematik, är dömd till fem års fängelse för flera fall av narkotikainnehav, och har avtjänat ungefär två år av sitt straff. Varje dag börjar med att dörren till rummet låses upp klockan kvart över sju på morgonen, vid kvart i

sju på kvällen blir hon inlåst igen. Men trots att Marie är kvar på avdelningen hela dagen, tycker hon att tiden går fort.

– Det hade nog gått långsammare om jag inte hade haft honom här. Han vill bara leka hela tiden, och sedan ska man göra mat. Han äter ju vanlig mat nu, så det blir mycket med att koka och mixa grönsaker och göra fruktpuré.

Marie hade aldrig suttit i fängelse tidigare och oroade sig mycket för hur det skulle vara – och graviditeten var allt annat än planerad.

– Jag blev helt förkrossad när jag fick reda på att jag var med barn, jag visste ju att jag hade ett långt fängelsestraff framför mig. Och jag hade ingen aning om att man kunde ha med sig sitt barn i fängelset.

När det var dags för **William** att komma ut hade hon värvat hela natten och tidigt på morgonen fick hon lämna anstalten för att åka in till sjukhuset i Ystad där hennes mamma väntade. Men eftersom hon avtjänar ett straff var hon även tvungen att ha en kriminalvårdare med sig.

– Men jag hade tur, det var en kvinnlig vårdare som jag har förtroende för som följde med. Man får ju inte bestämma det själv, säger hon.

Förlossningen gick bra och var över på en timme och tjugo minuter. Hon fick stanna på sjukhuset över natten om hon ville, men efter att ha vilat i sex timmar valde hon att åka tillbaka till anstalten igen.

– Sedan åkte jag och en vårdare tillbaka igen dagen efter på ett första återbesök. Då skulle de ta ett blodprov och göra ett hörseltest på **William**.

→

”Jag kan ju inte förklara narkotika-brott för min femåring, han förstår inte vad det är. Då har han dragit slutsatsen att jag har sagt ett jättefuldt ord”

TILLVARON PÅ ANSTALTEN i Ystad har hittills fungerat över förväntan. På Maries avdelning finns det bara sex platser, och här placeras endast lugna personer som fungerar bra med barn. Hon har aldrig känt sig otrygg.

– När jag kom hit var det helt annorlunda än vad jag hade tänkt mig. Här kommer alla överens, och det är kul att de andra också gillar barn och tycker om att leka med William, säger hon.

Men jämfört med hennes tidigare mammaledigheter är det så klart väldigt annorlunda.

– Även om både personalen och de andra intagna bryr sig, blir det ju lite som om man vore ensamstående när man är här. Man har inte familjen omkring sig och kan inte göra något spontant som att gå ut i parken och gunga. Om jag ska hitta något som är positivt, så är det att jag har så mycket tid bara för honom. Där hemma har jag ju de andra barnen, och så mycket annat som måste göras.

Samtidigt har många nya tankar väckts under tiden på anstalten, särskilt i samband med föräldraträffarna som barnombudsmännen anordnar för kvinnor som har barn på eller utanför anstalten. Där avhandlas allt som rör barn och deras uppfostran, men träffarna handlar lika mycket om att de intagna ska reflektera över sig själva, sin egen barndom och sina tankar om föräldraskap.

– Det var jättemycket som kom upp i huvudet och som jag mätte dåligt över. Jag tänkte på hur man har valt att leva och alla dåliga val som man har gjort. Jag har alltid varit med mina barn, bött med dem och tagit hand om dem, men samtidigt har man använt droger. Det är självklart att det påverkar barnen. Man tror ju inte det när man är inne i det, säger Marie.

Genom åren har det bott en hel del barn på anstalten i Ystad, och barnombudsmannen **Anders Frense** tror att det handlar om att personalen engagerar sig i barnen och tycker att det är roligt, vilket är en förutsättning för att de ska ha möjlighet att ta emot dem.

Men trots att de anstränger sig för att både barnen och deras mammor ska ha det så bra som möjligt är fängelset inte en naturlig miljö för ett barn. Det är snarare en sista utväg när det inte finns något bättre alternativ. När barnen väl är här får de inte heller lämna anstalten för att till exempel tillbringa några dagar hos en släkting på utsidan.

– Det handlar om att vi har ansvar för barnen som bor här, när de är här kan vi ha uppsikt över dem. Man önskar att det skulle vara möjligt för barnen att gå på förskolan på utsidan, men då skulle det

När barnen väl är på anstalten får de inte lämna den för att besöka släktingar.

behövas personal som kan ta dem till och från förskolan och det finns inte tillräckligt med resurser för det, säger Anders.

Förut fanns det en ettårs-regel, som innebar att barnen fick tillbringa högst ett år med sin förälder i fängelset, men nu är den borttagen. Däremot gör socialtjänsten alltid en utvärdering och återkommande uppföljningar för att försäkra sig om att barnet mår bra.

– När de kommer upp i treårsåldern brukar man börja leta efter andra alternativ. Då skapas ju behov hos barnet som vi inte kan tillgodose och som gör att anstaltsmiljön inte fungerar. De blir för gamla helt enkelt, fortsätter han.

WILLIAM, SOM PRECIS har fått mat, sover tungt i Maries famn. Hon har funderat över hur vistelsen i fängelset kommer att påverka honom, men då han fortfarande är så liten, tror hon inte att det kommer

”Du och jag hjärtat, du och jag...”

Längtan efter mamma är stark hos barnen som blir kvar hemma.

Barnen på utsidan får komma och hälsa på mamma på anstalten.

Verkligheten är inte så spännande som ”Orange is the new black.”

att ha någon negativ inverkan. Det enda han vill just nu är att vara med henne. Däremot har hon oroat sig en del för att han ska reagera på att människor hela tiden kommer och går på anstalten.

– Han fäster ju sig vid de andra intagna som bor här, så i början var jag rädd för att han skulle reagera när folk flyttade härifrån. Men det verkar inte så.

Kommer du att berätta för honom om att han började sitt liv i fängelset?

– Ja, någon gång i framtiden kommer jag det, när han är stor nog att förstå. Det är ändå en sak som han har rätt att veta. Annars kommer det kanske fram på något annat sätt.

Två av Williams bröder bor för tillfället hemma hos Maries bror i Malmö, och 15-åringen, som har en annan pappa, bor hos honom. Hon vet att de har det bra där de bor, men trots det blir längtan efter dem ibland svår att hantera.

– Den lille mår jättedåligt till och från, han saknar mig väldigt mycket. De stora tänker nog inte lika mycket på mig. De förstår ju varför jag är här och jag kan förklara för dem. Det kan jag ju inte för den lille på samma sätt.

”Att hamna här var ungefär som att få ett hårt slag i huvudet och vakna upp och inse att man har gjort fel”

Femåringen kommer och hälsar på hos Marie varje vecka, och det finns även möjlighet att umgås med barnen under ett par dagar i sträck i anstaltens besökslägenhet. Den är möblerad som en vanlig lägenhet med två sovrum, vardagsrum och ett kök där de kan laga sin egen mat. Till lägenheten hör också en egen liten rastgård. Men trots att barnen har varit och hälsat på i fängelset flera gånger, är det inte helt lätt för dem att förstå vad det innebär.

– Min yngste har varit här mycket nu och vet hur det ser ut. Men en gång frågade han var pappa är, och jag svarade att han också är i fängelse, fast i Stockholm där kungen bor. Då fick han för sig att han sitter i kungens fängelsehåla. Man försöker förklara så att de förstår att det inte är något farligt, men fängelse är ju jätteläskigt för barn.

Har du berättat för honom om varför du är här?

– Jag har sagt att jag är här för att jag har gjort någonting dumt som man inte får göra. Men jag kan ju

inte förklara narkotika-brott för honom, han förstår inte vad det är. Då har han dragit slutsatsen att jag har sagt ett jättefuldt ord. Han fanatiserar ihop egna slutsatser, det kanske är lättare för honom. Han säger aldrig några fula ord i alla fall, det gör han verkligen inte.

VARJE DAG FÅR de vistas en timme på rastgården, och det har blivit dags för en promenad utomhus. William gnyr missnöjt när hon tar på

honom vinterkläder och sätter honom i barnvagnen. Den stora plana gräsytan är tom så när på ett par bänkar, och vi börjar promenera utmed det höga stängslet. I somras hade de en liten barnpool här som William

kunde bada och plaska i, berättar Marie.

– Han älskar verkligen att bada, han kan sitta i badet tills han blir alldeles skrynklig.

Vanligtvis kommer man ut efter att ha avtjänat cirka två tredjedelar av sitt straff, och Marie har nu ett år och några månader kvar. Hon hoppas på att få tillbringa den sista tiden av straffet på ett behandlingshem. Där kan hon jobba med sitt missbruk samtidigt som William har möjlighet att gå i förskola tillsammans med andra barn.

– Nu vet jag hur jag absolut inte vill leva mitt liv. Att hamna här var ungefär som att få ett hårt slag i huvudet och vakna upp och inse att man har gjort fel. Det är jättehemskt att vara ifrån barnen, men hade inte det här hänt så kanske man hade fortsatt att köra på som tidigare. Men jag vill aldrig hit igen. **m**